

Zomer 2021, jg. 48,2

HET STEENUILTJE

SEIZOENSBLOED IVN MUNSTERGELEEN

Boerengaard

BELEEF DE NATUUR!

Lonicera nitida maigrun

Een bijzonder haagje in de boerengaard

Bij de aanleg van de boerentuin in 1977 was het al meteen duidelijk dat we de vakken voor de gewassen afschermden door middel van een haagje. In die tijd was het gebruikelijk om te kiezen voor de buxushaag, die zich goed ontwikkelde en gaf de boerentuin een mooi aanzien. Totdat de buxusmot zijn intrede deed in de heemtuin!!! (zomer 2016).

De **buxusmot** (*Cydalima perspectalis*) is een vlindersoort van de familie van de grasmotten (crambidae). De wetenschappelijke naam van deze soort werd in 1859 door Francis Walker gepubliceerd en komt van nature voor in Oost-Azië. In Europa werd de buxusmot voor het eerst opgemerkt in 2006 op de grens van Duitsland en Zwitserland. In Nederland kwam hij het eerste voor in onze provincie volgens onderzoek van de universiteit Wageningen.

In de heemtuin zagen we de buxusstruikjes achteruitgaan vanaf ongeveer 2014. Toen hadden we een groot probleem. We probeerden eerst de larven van het motje handmatig te bestrijden door dagelijks de haagjes na te pluizen. Chemisch bestrijding is uiteraard uit den boze. Er bleef niets meer over dan ze te rooien.

Herbeplanten met Ilex

Onze eerste gedachte was herbeplanting met *Ilex Crenata* (Japanse hulst). Deze waren ook in de tuinen van het Loo geplant. Bij het bestellen van de *Ilex* bleek al snel dat er zoveel vraag naar was dat de prijs voor een plantje van 0.60 naar 4.80 euro was gestegen. Wij hadden 2000 planten nodig! Dit was voor ons te kostbaar en *Ilex* kun je niet stekken. Men attendeerde mij erop om maar eens bij Marijke Geilen (Vereniging Sittards Verleden) te gaan kijken. Daar aangekomen zag ik meteen dat het niet om *Ilex* maar om *Lonicera* ging.

De *Lonicera nitida maigrun* ofwel Chinese kamperfoelie is familie van de caprifoliaceeën. Hieronder vallen diverse cultivars van heesters en kruidachtige gewassen zoals de vlier, sneeuwbal, sneeuwbes, weigelia, kamperfoelie en het linnaeusklokje.

Lonicerahagen

Ik had contact opgenomen met de gemeente Sittard-Geleen of ik stekken mocht snijden van de *Lonicera* in verschillende perken van de gemeente. We hadden in de lente ca. tweeduizend stekken in een kweekvak uitgezet om die in het najaar uit te planten. Tot op heden ontwikkelen ze zich uitstekend. Op verschillende plekken tussen de *Lonicera*'s hebben we taxussen geplant, dat geeft de boerentuin meer body. De *Lonicerahagen* hebben het voordeel dat ze ook wintergroen blijven. Ze kunnen goed tegen de zon, schaduw, zijn vorstbestendig en hebben geen last van verbranding bij het knippen. (de buxus had dat wel). Een aromatisch of geneeskrachtige toepassing kunnen we niet toeschrijven aan deze plant.

Hub Mulders

Hierboven: Boerengaard in het vroege voorjaar (foto: Piet Huits).

Hieronder: de vorstschade aan de *Lonicera* was nog zichtbaar begin mei.

Openstelling van de heemtuin

Tijdens de pandemie is op allerlei fronten keihard gewerkt door verschillende vrijwilligers; natuurlijk op 1.5 m afstand en verspreid over de week. Daardoor ziet de heemtuin er momenteel fantastisch uit.

Op 6 juni heeft het bestuur besloten de heemtuin voor publiek open te stellen van 11.00-16.00 uur. De bezoekers dienen wel op gepaste afstand te wandelen en de uitgezette looproute blijft gehandhaafd. Het heemtuinhuis en toilet blijven voorlopig gesloten voor bezoekers.

Als u interesse hebt om in de heemtuin te werken, "dienst" te doen of een andere interesse hebt, neem dan contact met mij op of met een van onze medewerkers.

Hub Mulders

HET STEENUILTJE

Voorwoord

De Boerengaard ziet er gelikt uit, zoals u op de voorkant van dit nummer kunt zien. Aan vrijwilligers is geen gebrek, des te meer aan bezoekers, u dus.

Maar het lijkt erop dat er weer van alles gaat mogen, zelfs wat van overheidswege al mocht.

Wij zijn natuurlijk wel benieuwd of u enerzijds de weg nog weet te vinden en of anderzijds de pylonen, die langer dan een jaar geleden zijn neergezet bij de poort van de Heemtuin, de toeloop wel aan zullen kunnen.

Hopelijk zullen de wijngaardslakken die zo lange tijd het rijk min of meer alleen hebben gehad het overleven. Probeer u een beetje uit te kijken waar u loopt want zij zijn in het zomerseizoen druk bezig met paren en zijn dan al helemaal niet in staat een goed en snel heenkomen te zoeken. De slak die hier is afgebeeld was al aan de wandel in het voorjaar toen het 's nachts nog vroom. De foto's (hieronder) zijn gemaakt door Pie Cilissen.

Ook IVN Born - Land van Swentibold, onze zusterafdeling, ontwaakt uit de corona-impasse. Er wordt weer in kleine groepjes gestruind en op dinsdagmorgen is De Gaard open van 09.30 - 12.00 uur. Er zijn plannen voor een inloopdag bij Bron 6 op zo. 1 augustus van 13.00-16.00 uur.

Zie voor de activiteiten van de andere vier afdelingen WM de resectieve sites.

INHOUD

- 2 *Lonicera nitida*
Openstelling Heemtuin
- 4 Team Heemtuin stelt zich voor
- 6 Aangenaam verrast (Pie Cilissen)
Natuurguidenopleiding (Hub Mulders)
Activiteitenagenda (Hub Mulders)
- 9 IVN Munstergeleen in 2021/22
- 11 Schildersessie kersenweide
- 12 Park (?) Wanenberg
- 13 Blij met de ranonkelbij
- 14 Bestuur (foto's op deze bladzijde van Piet Huits)
- 15 "Natuurlijk Maastricht" (nieuw boek)

COLOFON

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen.

Dit zomernummer 2021 is tot stand gekomen onder redactie van Paul van Hulsen, natuurgids in opleiding, en Ben Bongers. De laatste heeft in het vorige nummer zijn pensioen aangekondigd maar is in de nabije toekomst bereid zijn opvolger met raad en daad bij te staan.

Foto's: Piet Huits, Pie Cilissen, Hub Mulders, Olaf op den Kamp

De 50 nummers van Het Steenuiltje vanaf 2009 zijn te vinden op de website, www.ivn.nl/afdeling/munstergeleen onder de tab 'publicaties'.

Redactieadres: b.j.j.n.bongers@home.nl

Team heemtuin stelt zich voor

Christina (webmaster)

Als actief IVN-lid (sinds 2014) ben ik het gezicht achter de website van IVN Munstergeleen. Dit is ook de reden waarom jullie me relatief weinig in de heemtuin zien. Mijn werkzaamheden voer ik achter de computer uit.

Tot eind 2014 heb ik samen met Ben Bongers de website beheerd. Op zeker moment had Ben zoveel werkzaamheden, dat ik bovengenoemde taak heb overgenomen. De informatie, die bedoeld is voor de website, wordt mij aangereikt door Pierre en Ben.

Als webmaster hecht ik veel waarde aan de privacy van alle leden en niet-leden.

Bij het beheren van de website heeft dit mijn eerste prioriteit bij zowel het plaatsen van informatie als van foto's en video's.

Het beheren van een website is geen vrijheid blijheid. IVN Nederland stelt bepaalde eisen aan de website van de plaatselijke IVN-afdelingen. Je kunt niet zomaar alles uploaden. Alle informatie en foto's/video's zijn gebonden aan bepaalde bestandsformaten en grootte.

Voorts moet de website natuurlijk ook regelmatig vernieuwd worden door toevoeging van nieuwe/ recente info en nieuwe foto's.

Dat maakt het werken voor mij als webmaster juist leuk.

De reden, dat jullie me toch met enige regelmaat in de heemtuin zien: de paradijselijke ligging van de heemtuin midden in een mooi stuk natuur. Uitermate geschikt voor mij om foto's te maken voor de website.

Jo Claessen

Sinds 2013 ontvang ik samen met mijn dochter Lucienne (volgens dienstrooster) op zondag- of feestda-

gen de gasten in de heemtuin.

Wij genieten samen met de gasten van de mooie flora en fauna, die de heemtuin in een bepaald seizoen te bieden heeft.

Kortom een bezoek aan de heemtuin is dus een echte aanrader.

Wat voor mij ook een bijzondere herinnering is, was om in teamverband de restanten van de brand aan de heggenafschieding van de heemtuin op te ruimen. Deze klus was grotendeels op een morgen geklaard.

Ewa Pienkowska

Ik vind het heerlijk om door de heemtuin te struinen en daarbij zoveel mogelijk vast te leggen met mijn fototoestel voor Het Steenuiltje. Ook geniet ik als ik bezig ben op mijn plekje in de boerentuin.

Mijn belangstelling voor de natuur en tuinieren heb ik overgehouden van mijn kindertijd. Lange zomers bracht ik door op de boerderij van opa en oma in Polen. Daar werd ik verwend maar leerde ik ook mee aan te pakken.

Het is fijn om dat werk nu weer te mogen doen en te combineren met mijn hobby.

Fons Peterman

Inmiddels ben ik bijna 50 jaar lid van het IVN afdeling Munstergeleen. In al die jaren heb ik binnen de vereniging een prettige aangename sfeer beleefd. Natuurlijkhebbers onder elkaar, met als centrale punt "de heemtuin". In al deze jaren ben ik op diverse gebieden bezig geweest: diensten in de heemtuin, meerdere jaren penningmeester en ledenadministratie, vele jaren het Steenuiltje verzorgd, medewerking verleend aan de verbetering van de Lei Hoen poel en de grote vijver in de heemtuin. Vleermuiswerker-beschermer en voorlichting. Vele jaren medewerking verleend aan het organiseren van de Boomfeestdag.

In de jaren 1975 had het IVN een jeugdafdeling onder leiding van Ria Jagtman en Dré Liedekerken. Onze zonen waren lid van deze jeugdgroep. Samen met Marc Houben hebben ze deelgenomen aan een Na-

tuurquiz van het NCRV TV programma “Ja Natuurlijk”. Die hebben ze gewonnen met een hoge score. Voor allen een mooie belevenis. Een hoogtepunt in IVN herinnering. Met het beklimmen van de jaren is mijn IVN-activiteit beperkt tot het doen van een enkele dienst in de heemtuin.

Jan Voncken

De heemtuin is voor mij, als natuurgids, een inspirerende plek. Regelmatig doe ik de heemtuin aan met groepen van camping de Botkoel uit Puth. Ook ben ik actief als gastheer op zondagen. Mijn favoriete plek is het kalkgrasland met z'n mooie orchideeën. Vorig najaar viel mij de eer ten deel om het kalkgrasland te mogen maaien. Ik hoop nog in lengte van dagen van deze mooie plek te genieten en er mensen rond te leiden.

Els Rongen

Ik ben al meer dan 25 jaar lid van IVN. Na de cursus schoolgidsen te hebben gevolgd heb ik me aangesloten bij de werkgroep schoolgidsen. Op zaterdagmorgen ben ik gastvrouw in de heemtuin. Verder verzorg ik de boeken die worden aangeboden voor in de boekenkast. Het kwartaaltijdschrift "Het Steenuiltje" distribueer ik om te worden bezorgd. Als de heemtuin op zondag open is dan ben ik daar ook af en toe gastvrouw.

Fred Penners

Als kleine jongen door opa (Frits Voorter) meegenomen naar de heemtuin, en vervolgens al meer dan 25 jaar lid van IVN Munstergeleen. In de beginperiode wekelijks werkzaam in de heemtuin, maar door werk, de komst van kinderen en andere activiteiten was dit lastig te combineren. Later wel nog een aantal jaren deel mogen uitmaken van het bestuur, zowel als algemeen bestuurslid en als penningmeester. Alweer enkele jaren geleden volgde ik onder deskundige begeleiding van o.a. Hub Mulders de natuurgidsenopleiding. Momenteel geniet ik vooral van de heemtuin en ben ik af en toe gastheer tijdens de zondagopenstelling en maak ik namens het IVN deel uit van het wijkplatform Munstergeleen.

Aangenaam verrast.

Aangenaam verrast werd ik toen ik 3 maart weer eens de Heemtuin bezocht om de poelen te monitoren op amfibieën. Kijkend in mijn fotoarchief moet ik tot mijn schande bekennen dat ik op 5 mei 2012 de laatste keer in de Heemtuin was. Ik monitor nu ieder weekend vanaf 3 maart en blijf dat voorlopig ook doen voor de amfibieën die in de Heemtuin voorkomen.

In het aquarium van De Heemtuin zijn nu veel larven van de gewone pad uitgezet, heel mooi initiatief als educatie voor jong en oud, hulde voor de vrijwilligers die dat bij- en onderhouden. In een van de poeltjes was een gewone pad te zien die tijdens het leggen van een paddensnoer dood was gegaan (foto 1). Op de foto is goed het dubbel gedraaide legsnoer van de gewone pad te zien.

De gewone pad of bruine pad (*Bufo bufo*) is een kikker uit de familie echte padden (*Bufonidae*). Hij is een middelgrote tot grote pad met oranje ogen en een horizontale pupil. Het lichaam is variabel van kleur op de rug (van grijsbruin tot geelbruin of roodbruin) en de buik is wittig met een gemarmerde tekening. Mannetjes zijn 9cm groot en hebben dikkere voorpoten (om zich mee aan vrouwtjes vast te klemmen in de paartijd). Vrouwtjes zijn 11 cm. Padden komen in Limburg algemeen voor en zijn naast de boomkikker en de bruine kikker de meest bekende amfibieën.

De gewone pad komt in vele habitats voor en heeft een voorkeur voor kleinschalig, gevarieerd landschap. Ze schuwen de mens niet en komen voor in parken, tuinen en tussen gestort puin op ruwe terreintjes. De soort ontbreekt alleen op plaatsen waar geen voortplantingswateren voorhanden zijn, in geheel open landschap en in water met een te hoog zoutgehalte. Gewone padden zijn als een van de weinige amfibieën in Nederland goed bestand tegen hoge dichtheden vis. Zowel larven als volwassen dieren scheiden gifstoffen af via de huid, waardoor ze door vijanden vaak gemeden worden. Larven van de gewone pad kunnen samscholen aan het wateroppervlak. Padden kunnen heel oud worden (waarneming van 36 jaar), maar in de natuur worden ze meestal niet ouder dan 10 jaar.

Voedsel: vooral wormen, slakken, mieren, spinnen, daarnaast ook kevers en insectenlarven.

Het aquarium in de Heemtuin met de koeleköpkes

VOORTPLANTING

Gewone padden trekken massaal naar de voortplantingswateren, waarbij veel verkeersslachtoffers kunnen vallen. Op veel plaatsen worden de padden - door vrijwilligers geholpen met oversteken. Deze voorjaarsstrek kan in warme lentes en bij een hoge luchtvochtigheid al in de tweede helft van februari beginnen, dat was dit jaar dus duidelijk later. Bij wisselende temperaturen kan de trek weer stilvallen of schokkend verlopen. De piek valt in maart en april. De gewone padden leggen hun eieren in snoeren, deze worden gewikkeld rond takken of water- en oeverplanten. Een eiersnoer bevat 2.000 tot 6.000 eieren. De larven zijn volledig zwart en leven aanvankelijk in dichte scholen, later solitair. Van mei tot uiterlijk begin juli kunnen de zeer kleine, nog zwarte, net gemetamorfoseerde jongen ook massaal aan land kruipen ("paddenregen"). Overwintering van larven, komt, voor zover bekend, niet voor.

Koeleköpkes in het aquarium

Op foto 2 zijn larven te zien van 1 week oud. Padden zijn vooral 's nachts actief terwijl jonge dieren ook overdag actief zijn. Ze zijn zeer trouw aan hun voortplantingswater waar zij soms kilometers ver vandaan hun leefplek hebben. Zij overwinteren ingegraven in de grond of in holten tussen boomwortels, boomstammen, onder stenen en in oude muren. Van begin november tot februari zien we ze amper, ze zijn dan in winterslaap.

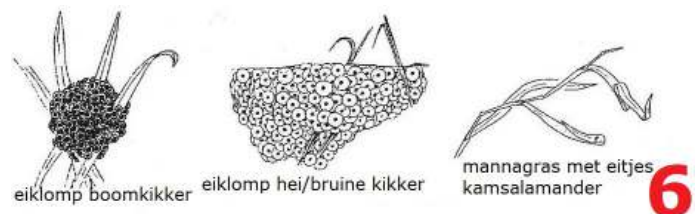
Vrouwtjespad - goed te zien: de brede achterpoten

Parende padden

Hieronder & hierboven: kikkerdril in klompen en snoeren

Belangstelling voor amfibieën en dan met name de gewone pad, groene kikkers en salamanders heb ik al van kinds af aan. Als 10-jarig knulletje liepen we in mei vanuit de binnenstad van Maastricht naar de Nekummertmolen. Daar is een stille zijtak waar rond die tijd, en nu nog steeds, altijd kikkervisjes (koeleköpkes) zaten. Ik mocht er dan een 20-tal vangen en in een glazen pot mee naar huis nemen waar ze in een grote teil gezet werden met een klein laagje water en krijtstenen zodat ze bij het uitgroeien tot kleine kikkertjes ook uit het water konden komen. Als ze hun metamorfose hadden ondergaan, brachten we ze terug naar de vangplek.

Naast aangenaam verrast te zijn door de gewone pad werden we dat evenzeer door de andere amfibieën in de Heemtuin en daarover volgende keer meer. Goede informatie is te halen uit: Veldgids "Amfibieën en reptielen" uitgegeven door KNNV/RAVON en "Herpetofauna van Limburg" uitgegeven door Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

Pie Cilissen (foto's zijn van de schrijver)

Amfibieën in nood

Op 26 april tijdens de werkzaamheden, hebben we bezoek gekregen van 2 fanatieke natuurliefhebbers Roy en Oscar.

Beide heren ontdekten in het gegraven gat, waar een glazen kast geplaatst gaat worden voor de biodiversiteit, dat ca. 40 Alpensalamanders, 10 groene kikkers, 1 bruine kikker en 1 gewone pad bijna het loodje legden. Zij konden op eigen houtje het gat niet verlaten. We hebben deze reptielen uit hun benarde situatie gered (foto rechtsboven) en uitgezet in het ven. Door middel van planken kunnen ze in de toekomst het gat wel verlaten.

Hub Mulders

Natuurgidsenopleiding

Onze **vier kandidaten** van de afdeling IVN Munstergeleen, die de opleiding volgen tot **natuurgids** binnen de Westelijke Mijnstreek, hebben het tot en met heden goed gedaan. Zij zullen zich binnenkort gaan beraden over hun eindopdracht. Te bedenken dat het een van de lastigste natuurgidsenopleidingen is door de beperkingen van het coronavirus. De meeste lessen werden per zoom (digitaal) gegeven en de praktijklessen werden als een soort speurtocht uitgezet, waardoor het er niet makkelijker op werd. Dat zal ook wel de reden zijn geweest dat jammer genoeg 12 personen zijn gestopt met de cursus. Binnen onze afdeling mogen we niet klagen, van de vijf cursisten is slechts een persoon afgefallen. Zij hebben zich binnen onze afdeling goed geïntegreerd.

Josette Janssen

Zo is Josette Janssen gestart met als stageopdracht het herbeschrijven van de wandelroutes die zijn uitgezet door ons, in samenwerking met VVV Limburg en de gemeente Sittard-Geleen. Door een nieuwe aanpak van Visit Zuid Limburg (voorheen VVV) gaan zij in de toekomst over tot het samenstellen van wandelknooppunten. Om die reden hebben we besloten voorlopig hierin geen energie te steken. Thans is Josette bezig, samen met Piet Huits, nieuwe seizoenborden te maken voor de heemtuin van de aanwezige planten. Deze borden worden per plant gemaakt met de foto en plantennaam.

Ilona Schmeets

Ilona Schmeets was begonnen met de stage bij het CNME de Rollen waar zij meewerkte bij BSO activiteiten. In verband met Corona zijn de activiteiten voorlopig gestopt. Thans is zij zeer actief om onze voorzitter te assisteren bij het opstellen van de toekomstvisie 2030 van de gemeente Sittard-Geleen.

Paul Leenders

Paul Leenders was zijn stage begonnen in en om de boomgaarden van Lahrhof te Sittard, als project Bomen voor Bomen. Aangezien de middelen daar te beperkt waren is hij overgestapt naar de boomgaarden rond Munstergeleen. Zo heeft hij voor PlöK een route uitgezet en werkt hij mee aan het voedselbos in het Absbroekbos. Hij denkt mee over het bermenbeleid van de gemeente Sittard-Geleen. Helaas is Paul Leenders onlangs gestopt met de natuurgidsenopleiding.

Paul van Hulsen

Paul van Hulsen is voor zijn stage begonnen met het assisteren van Ben Bongers bij het maken van ons seizoensblad Het Steenuiltje. Mogelijk neemt hij in de toekomst Ben's taak over.

Activiteitenagenda

Bij het schrijven van dit artikel is het nog niet duidelijk welke mogelijkheden er nog zijn met het vervolg van ons jaarprogramma. Door de ontwikkelingen van Corona is het moeilijk om op dit moment aan te geven wanneer we weer kunnen starten. Maar ik wil de leden niet onthouden welke activiteiten nog mogelijk kunnen plaatsvinden.

Zondag 11 juli: insectenexcursie naar de Beegderheide. Thema: op zoek naar de phegeavlinder. Vertrek 09.15 uur vanaf de kerk van Munstergeleen. Gids: Lex Vlieks, 046-4511554.

Donderdag 12 augustus: kroedwöjswandeling naar de heemtuin, daar worden de kroedwöjsjes gemaakt. Vertrek om 14.00 uur vanaf de kerk Munstergeleen. Gids: Harrie Gijsen, 046-4514594

Zondag 22 augustus: wandeling in en om Daniken. Vertrek om 10.00 uur vanaf de manege Ten Eysden te Geleen. Gids: Hub Mulders, 046-4514399.

Zondag 26 september: bodemdiertjesdag voor het hele gezin, kinderen, ouders en grootouders. Dit zal plaatsvinden tussen 10.00 – 12.00 uur in de heemtuin. Gids: Lex Vlieks, 046-4511554.

Zondag 17 oktober: wandeling door het stadspark te Sittard. Vertrek Ophovenmolen om 14.00 uur. Gids: Harrie Gijsen, 046 -4514594.

Maandag 25 oktober: wandeling door de Schweinswei te Sittard. Vertrek om 09.00 uur vanaf de parkeerplaats van het zwembad de Hatenboer. Gids: Jean Engels, 06-31697226.

Zaterdag 6 november: Nacht van de Nachtwandeling. Bijeenkomst om 19.30 uur vanaf de parkeerplaats Watersley. Gids: Lex Vlieks, 046-4511554.

Zondag 7 november: wandeling door het Imstenraderbos. Vertrek vanaf de kerk Munstergeleen om 09.00 uur en vanaf de kapel te Benzenrade te Heerlen om 09.45 uur. Gids: Gerrit Haak, 06-40311111.

Dinsdag 9 november: werken met de schooljeugd in het Absbroekbos, tussen Munstergeleen en Sittard onder leiding van het CNME de Rollen, Natuurmonumenten, Gemeente Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen.

Dinsdag 16 november: lezing, labels en feiten over spinnen. Aanvang 20.00 uur in het jeugdhuis te Munstergeleen door Lex Vlieks.

Als u aan een van onze activiteiten wilt deelnemen dient u zich van te voren op te geven bij de betreffende gids. Kijk voor meer informatie op onze website.

Hub Mulders

IVN Munstergeleen in 2021 & 2022 (dan 50 jaar)

In november 2020 hebben we met het plaatsen van een picknickset bij de Hondskerk al vooruit gekeken naar het 50-jarig jubileum van IVN Munstergeleen in 2022. Dat jaartal ontbreekt nog in de inscriptie op de bank, maar als het zover is zal de rugleuning worden gedemonteerd en zal het jaar worden toegevoegd.

Intussen zijn we ruim een half jaar verder en is het geraden vooruit te blikken naar het volgend jaar. En dat in een tijd waarin we welhaast verleerd zijn om te gaan met wat tot niet heel lang geleden 'normaal' is/was.

'Normaal' was onder andere dat u per jaar enkele keren verdeeld over de seizoenen de Heemtuin bezocht. Wellicht hebt u, met anderen, veel gewandeld tijdens corona in het mooie buitengebied van Munstergeleen, maar de Heemtuin was vooral dicht.

Misschien bood de picknick in de Hondskerk u een goed alternatief. In ieder geval hebben we veel complimenten gehad van deze en gene op ons initiatief. Wij beraden ons momenteel over een vervolg op dat initiatief en zullen daarover binnenkort in contact treden met de gemeente.

IVN Munstergeleen in overleg met de gemeente

Met de gemeente zijn er ook contacten over andere zaken, voornamelijk liggend op het terrein van het natuurbeheer.

Het zal u niet ontgaan zijn dat op natuurgebied nogal wat speelt in Sittard-Geleen. Met name te noemen: Watersley, Schwienswei, Sterrebos. Voor behoud van het laatste wordt actie gevoerd door onze zusterafdeling IVN Born – Land van Swentibold.

De Vrienden van de Schwienswei hebben een hoopvol succesvolle campagne op touw gezet tegen de plannen om met een grensoverschrijdend vakantiepark de natuurwaarde van het gebied aan te tasten.

Een werkgroep van IVN Munstergeleen, met name Ilona Schmeets en Pierre Wijnen, is zeer kritisch de ontwikkelingen op Watersley aan het volgen.

Wellicht is het onnodig te zeggen dat het in alle drie

genoemde gevallen gaat om uw belang – de natuur is immers van ons allemaal en daar zijn we als mens en dier van afhankelijk. Wij hopen van harte dat steeds meer mensen zich hiervan bewust worden.

Onze afdeling is ook betrokken bij de plannen een nieuwe wijk te bouwen tegenover het Zuyderlandziekenhuis langs de N276 (Bestemmingsplan Herziening Middengebied Noord, Voorontwerp), de renovatie van Glanerbrook en de plannen van de gemeente met de Lahrstraat - zie foto met bijschrift volgende bladzijde.

IVN Munstergeleen: jaarvergadering en statuten

De coronatoestand heeft behalve de sluiting van de Heemtuin gedurende het bijna complete voorjaar en de afgelasting van de geplande activiteiten gedurende die tijd ook tot gevolg gehad dat de jaarvergadering over 2020 niet heeft kunnen plaatsvinden. Die is nu gepland op di. 16 november 2021.

Om te voorkomen dat we twee maanden later alweer de jaarvergadering over 2021 moeten houden gaan we de mogelijkheid bekijken of die twee jaren in één vergadering kunnen worden behandeld. U hoort daar nog van.

Het jaarverslag over 2020 vindt u alvast op de website.

Op de bestuursvergadering van 26 mei jl. zijn een paar belangrijke zaken aan de orde geweest:

Aftreden per nader te noemen datum in 2022 van drie leden die samen het Dagelijks Bestuur vormen van de afdeling, te weten Pierre Wijnen, voorzitter sinds april 2009, Ben Bongers, secretaris sinds december 2009 en Theo Lemmens, penningmeester sinds 2016.

Statutenwijziging

De huidige statuten zijn verouderd en moeten worden aangepast. Metis Notarissen (Parklaan, Sittard) zal dit voor ons verzorgen.

Naamswijziging IVN Munstergeleen

Voor de aankoop van de topmerken Gazelle, Rih en Bikkel kunnen wij u een goed advies geven volgens onze slogan: advies, kwaliteit en service, daar heeft u wat aan! Pascal Hensels, Overstraat 16, 6151 CN Munstergeleen.

Luxe bakkerij
Bie Christel
Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

Per 1 januari 2020 heeft de IVN-afdeling Sittard-Geleen opgehouden te bestaan. Dat heeft tot gevolg dat het werkgebied van de opgeheven afdeling in goed overleg wordt verdeeld tussen IVN Munstergeleen en IVN Born - Land van Swentibold. Laatstgenoemde afdeling heeft door de toevoeging al duidelijk gemaakt dat zij niet tot de plaats Born beperkt is. Dat is ook niet meer het geval met IVN Munstergeleen nu ons werkgebied is verruimd.

In onmiddellijk vervolg op de bestuursvergadering van 26 mei is een voorstel ter tafel gekomen voor een nieuwe naam m.i.v. het moment dat de nieuwe statuten zullen gelden, naar verwachting 2022 en mee te nemen in de statutenwijziging.

Een voorstel m.b.t. de nieuwe naam zal het bestuur u doen toekomen als de tijd rijp is.

Zowel de statutenwijziging als de naamswijziging moeten voorgelegd worden aan en geaccordeerd door de Algemene Ledenvergadering.

Waarschijnlijk zal dan toch op enig moment in 2022 een ALV gaan plaatsvinden, zullen de bovengenoemde bestuursleden dan aftreden en zal aansluitend het jubileum gevierd kunnen worden.

Leden en donateurs

Zowel in de oude als in de nieuwe statuten wordt onderscheid gemaakt tussen IVN-leden en donateurs van IVN-afdelingen.

Leden zijn diegenen die via IVN Nederland in Amsterdam staan ingeschreven; zij betalen een contributie van € 24,-. De helft daarvan, € 12,- vloeit in de kas van de afdeling waarbij men is aangesloten.

Door lid te worden van IVN Nederland draagt u bij aan de natuur en de aandacht daarvoor. U ontvangt 4x per jaar het IVN tijdschrift "Mens en Natuur" en krijgt ledenkorting bij de IVN Nederland activiteiten, cursussen, lezingen en webwinkel. Bovendien ontvangt u als lid van onze afdeling 4x per jaar ons seizoensblad "Het Steenuiltje". Daarin wordt u op de hoogte gehouden van onze bijeenkomsten, zoals wandelingen en excursies. U bent welkom op onze algemene ledenvergaderingen (alv) en de jaarvergadering waar u gebruik kunt maken van uw stemrecht.

Donateurs zijn zij die rechtstreeks aan IVN Munstergeleen contributie betalen/doneren (minimaal € 12,50). Als donateur van de afdeling IVN Munstergeleen krijgt u 4x per jaar ons seizoensblad "Het Steenuiltje" bezorgd. Daarin wordt u op de hoogte gehouden van onze bijeenkomsten, zoals wandelingen en excursies. U bent welkom op onze algemene ledenvergaderingen (alv) en de jaarvergadering, maar u hebt daar geen stemrecht.

Gedurende de jaren 2014-2018 is door IVN Nederland een grootscheepse overgangsregeling op touw gezet om donateurs in de gelegenheid te stellen leden te worden.

In Het Steenuiltje is destijds ruime aandacht besteed aan die actie.

Indien er nog vragen zijn kunt u deze stellen door ons een email te sturen naar ivn.munstergeleen2@gmail.com

De Lahrstraat verbindt de binnenstad van Sittard met de Kollenberg, het Europapark en Hillensberg (D) en maakt in de gebiedsvisie van de gemeente deel uit van de groene loper voor wandelaars en fietsers. Het kerkhof, een caravanstalling, mogelijk ook de toekomstige locatie voor paardenpension Janssen (nu aan de Kapellerweg) en de boerderij Lahrhof liggen aan de route.

Elly Hermans groente bij het Kritraedthuis op de donderdagmarkt, Sittard. Intussen staat de de groentekraam op de msrkt.

Schildersessie kersenweide

Op zondag 30 mei kon de natuur in de kersenwei op een bijzondere manier worden beleefd: een aantal mensen streek neer voor een schildersessie onder leiding van Neeltje de Vries, die door Plök op het idee was gebracht en een groepje van 8 enthousiaste schilders verzameld had.

Neeltje gaf de deelnemers overigens alle vrijheid om behalve te schilderen ook vooral te genieten, hetgeen zij ook zelf deed. Maar vragen konden worden gesteld en adviezen wilde zij altijd geven.

Dat er genoten is mag uit de foto's duidelijk zijn. Van het mooie weer besloot ook de boer te profiteren. Op de achtergrond draaide hij zijn maaierdjes (gelukkig op redelijk diervriendelijke wijze) onder de kersenvruchten, waar in de zomer vee komt grazen. Dan kan de schildervreugde verder worden verhoogd door de belangstelling van de koeien.

Want dat het schilderen in de natuur zal worden herhaald, staat al vast.

Van harte aanbevolen!

Neeltje aan het werk

Infobord BelaefBóngerd

Klaphek bij de Lei Hoenpoel

Kersenboomgaard in bloei

BelaefBóngerd in bloei

Wijngaard Notre Reine, zicht op Windraak

... en twee maanden later

Park (?) Wanenberg

Munstergeleen wordt aan de oostkant van de Geleenbeek omgeven door zeven heuvels die op één na bergen worden genoemd. Het zijn achtereenvolgens: Danikerberg, Lippenberg, Hoog Roth, Wanenberg, Schelberg, Schlounberg (D) en Kollenberg. Het zijn allemaal uitlopers van het Plateau van Doenrade en ze zijn ontstaan door erosie van het smeltwater dat zich in de laatste ijstijd, die tegen 10.000 v. Chr. ten einde liep, richting Maas stroomde. De stroomgeulen die ontstonden in de ooit egale laagvlakte die ons gebied kenmerkte werden uiteindelijk droogdalen en daaraan danken wij de holle wegen die we heden ten dage zo graag bewandelen.

De Wanenberg is er daar dus een van en hij ligt deels in de gemeente Beekdaelen, deels in Sittard-Geleen. De top bevindt zich op een hoogte van 100 m boven NAP en het verschil met de voet bedraagt ca. 35 m. De hoogte is in gebruik als landbouwareaal en dat wordt omzoomd door hellingbossen en hellingweiden met zo hier en daar een graft. Fraaie vergezichten heb je van daaraf richting Munstergeleen, de Graetheide (DSM) en Puth. De bewoners van Munstergeleen zijn te benijden om zo'n omgeving!

De Heemtuin ligt op de zuidwestelijke helling van de Wanenberg. Aan de ander kant, op de noordoostelijke helling, vind je de kersenweide en de BelaefBóngerd die in het afgelopen voorjaar is ingezaaid met

bloemenzaad. De verwachtingen voor daarna zijn hooggespannen: op 28 mei zijn klaphekken geplaatst door Bosgroep Zuid-Limburg in opdracht van de gemeente en in oktober zal de Lei Hoenpoel worden nagekeken en gerepareerd, want het water lekt weg. Een tweede poel van mindere diepte zal worden uitgegraven voor de salamanders. In november zal het tijd worden om de fruitbomen te planten.

De Hoddelsley scheidt de Wanenberg min of meer af van de Schelberg waarop Windraak ligt. Via een trap, tegenover de BelaefBóngerd en door het hellingbos, bereik je de wijngaard van Wijngenootschap Notre Reine, dat volgend jaar het 25-jarig bestaan hoopt te vieren.

Wijnfeesten bestaan in Munstergeleen al sinds 1969. Naar verluidt werd daar vooral bier gedronken, totdat dit toch enigszins begon te wringen en besloten werd tot de oprichting van een heus Wijngenootschap, de plaatsing van het monument van de Wijnkoningin op de markt en de aanplant van de wijngaard tussen Hoddelsley en Windraak, op plateauhoogte, waar de zon er goed bij kan.

Drijvende krachten achter de wijngaard zijn behalve de vrijwilligers ook de adoptiehouders die in een mum van tijd de oogst binnenhalen en delen in de opbrengst. Op zaterdag 15 mei is de oogst 2020 onder hen verdeeld.

Wijngaard, BelaefBóngerd, kersenwei, perenwei & Heemtuin dragen bij aan het bijzondere karakter van de Wanenberg, een landschapspark met allure.

Blij met de ranonkelbij

Knuffelen met wilde bijen, er zijn mensen die dat graag doen. De prachtigste bijenhôtels worden gebouwd en ingericht. Op de hiernaast staande foto zien we het bijenhôtel dat dit voorjaar in de BelaefBóngerd werd gebouwd en in de loop van dit seizoen zal worden ingericht.

Die inrichting blijkt nauw te luisteren. Het is geen kwestie van zomaar wat gaten boren. Denkt u zich in in de rol van een wilde bij die wil gaan uitvliegen. Je wilt dan niet dat je kersverse, dus tere vleugeltjes blijven haken, met alle gevolgen van dien, aan uitsteeksels, al zijn ze nog zo minuscuul, van het boorgat. De kans op uitsteeksels is het grootst, als je met de nerf mee boort.

De gaten moeten dus dwars op de nerf, en gebruikt u alstublieft een metaalboor, die geeft een gladdere boorwand dan een houtboor.

Bij een eerste inspectie trof de fotograaf tot zijn vreugde al een ranonkelbij aan, die misschien niet zo nauw had gekeken wat die gaten betreft.

De ranonkelbij heeft zijn naam blijkbaar ontleend aan de boterbloem die tot de plantenfamilie der Ranunculaceae behoort en boterbloemen tieren welig in de BelaefBóngerd.

Wie nu denkt dat de ranonkelbij ook die familienaam draagt, komt bedrogen uit. De ranonkelbij heet namelijk heel anders en wel *Chelostoma florissomne*.

De eerste naam is samengesteld uit twee Griekse woorden: *chelys* = schildpad en *stoma* = mond. Aan kenners de taak mij uit te leggen wat dit met de ranonkelbij te maken heeft.

De soortnaam *florissomne* is samengesteld uit twee Latijnse woorden: *flos/florem* = bloem en *somnus* = slaap.

Op de site <http://www.bijenhôtels.nl/pdf/Gasten-VanBijenhôtels.pdf> kunt u nog veel meer vinden waarom de *bij-met-een-mond-als-van-een-schild(?)* deze soortnaam heeft gekregen. We lezen daar dat met name de mannetjes, als ze in zo'n boterbloem zitten, niet altijd zin hebben om naar huis te gaan en in de bloem de nacht doorbrengen.

Van die mannetjes wordt ook gemeld dat ze er een sport van maken vrouwtjes lastig te vallen zelfs als ze zwaar beladen met stuifmeel (in dit verband wordt nog genoteerd dat ze 'buikverzamelend' zijn) het nest willen binnengaan, waarmee toch duidelijk zou moeten zijn dat ze allang bevrucht zijn.

Wat vast en zeker moet worden klaargelegd bij het bijenhôtel voor vrouwtje ranonkelbij, zijn kleine kiezelsteentjes die de vrouwtjes (ze hebben opvallend lange, dunne en gebogen kaken) gebruiken om het nest mee te versterken tegen natuurlijke belagers als de knotswesp, *Sapyga clavicornis*, en sluipwespen zoals *Ephialtes manifestator* of *Melittobia acasta*.

Het boek 'Gasten van Bijenhôtels', dat als bron heeft gediend voor de bovenstaande gegevens en waarvan u de pdf kunt vinden op de bovengenoemde site, is geschreven door Pieter van Breugel & EIS Kenniscentrum Insecten, 2014.

Ranonkelbijen gaan weliswaar vooruit een nestgang binnen en werken dan met mond en voorpoten aan het plaatsen van een achterwand met behulp van fijne zandkorrels en steentjes. Maar vervolgens poetsen ze daar stuifmeel tegenaan en dat doen ze met de achterpoten. Dat betekent dat ze eerst in de achteruit schakelen om buiten te komen, dan omdraaien en zichzelf achterwaarts weer naar binnen manoeuvreren. Daarmee is de bij op de foto (Paul Leenders) bezig.

Dierenshop, Voorstad 5, 6131 CP Sittard

De winkel waar u alles kunt vinden voor uw huisdier. (hond, kat, vogel, knaagdier, vis en reptiel).

Ook voor vers vlees-voeding kunt u bij ons terecht: carnibest, naturis, farmfood, smuldiër en energique.

Levering gratis aan huis in straal van 20 km.

Bestuur

Het bestuur van IVN Munstergeleen is bereikbaar:
ivn.munstergeleen2@gmail.com

Voorzitter
Pierre Wijnen

Vice-voorzitter
Maarten Hinskens

Coördinator Heemtuin & Natuurgidsen
Hub Mulders

Secretaris
Ben Bongers

Penningmeester
Theo Lemmens
Bankrekeningnummer IVN Munstergeleen
NL80RABO0135007968

Overige bestuursleden

Leonne Könings-Mentjens
Maarten Hinskens
Ivo Dols

Webmaster: Christina Claessen-Wolfs

Engels gras

Rabarber in bloei

Stengellose sleutelbloem (Primula vulgaris)

Voorjaarslathyrus (Lathyrus vernus - foto: Piet Huits)

Bloemrijke akker in het Popelmondedal, aan de rand van de Sint-Pietersberg (foto Olaf Op den Kamp).

Nieuw boek, 'Natuurlijk Maastricht', van o.a. Olaf op den Kamp en Tineke de Jong

In december 2020 verscheen een boek dat ook buiten Maastricht belangstelling verdient. Natuurlijk Maastricht, compacte stad in een weids landschap, is geschreven door o.a. Olaf op den Kamp, die ook heeft meegewerkt aan het boek over de Geleenbeek (2019) en Tineke de Jong die menig educatief project in Maastricht en omgeving op touw heeft gezet en begeleid.

In deze uitgave komen diverse aspecten van de natuur in de gemeente Maastricht aan bod, van de Sint Pietersberg met de ENCI-groeve en de grindgaten bij de Pietersplas in het zuiden tot het Rivierpark Maasvallei en de landgoederenzone in het noorden.

Het boek is rijk geïllustreerd met 1400 afbeeldingen in kleur en zwart-wit.

Een op kaart ingetekende wandelroute maakt het mogelijk zelf een bezoek te brengen aan de beschreven gebieden.

Deze wandelkaart kan als PDF, evenals de GPX-tracks – kijkt u zelf maar eens.: <https://nhgl.nl/publicatie/overigen/natuurlijk-limburg/natuurlijk-maastricht#bestanden>

Het boek zelf meenemen in uw wandeltas zal op den duur wat zwaar gaan wegen: het telt tegen de 600 bladzijden.

Natuurlijk Maastricht kost € 19,50

Wij wensen u veel lees- kijk- en wandelplezier toe. Foto's boven en onder: details omslag

Kievitsbloem
Fritillaria meleagris

Kievitsbloem *Fritillaria meleagris* (foto: Piet Huits)

Daslook
Allium ursinum

Daslook *Allium ursinum* (foto: Piet Huits)

Gevlekte dovenetel
Lamium maculatum

Gevlekte dovenetel (foto: Piet Huits)

Dotterbloem
Caltha palustris

Caltha palustris (foto Piet Huits)